

Karol Makles

Uniwersytet Śląski w Katowicach

ORCID 0000-0002-4964-4486

Materialne dziedzictwo Baworovianum – przyczynek do rekonstrukcji przestrzeni Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie

Wśród funkcjonujących w XIX i XX wieku we Lwowie instytucji dziedzictwa kulturowego Rzeczypospolitej księgozbiór Wiktora hr. Baworowskiego – oprócz najbardziej znanego Ossolineum – zajmuje ważne miejsce. Mimo trwających od dłuższego czasu studiów wiele kontekstów funkcjonowania i organizacji Baworovianum wciąż nie zostało opracowanych¹. Jednym z problemów, któremu poświęcony zostanie niniejszy tekst, jest uzupełnienie – na podstawie nieopracowanych jeszcze zespołów archiwalnych² – zasobu wiadomości mogących służyć do kompleksowego odtworzenia przestrzeni bibliotecznej i znajdującego się tam wyposażenia oraz działań w niej prowadzonych. Te nie zostały do tej pory w pełni scharakteryzowane, a stanowią istotny rozdział w dziejach Baworovianum.

Po samobójczej śmierci Fundatora Biblioteki w 1894 roku, czyli W. hr. Baworowskiego, zgodnie z zapisem jego testamentu, gromadzony od 1850 roku księgozbiór, przekazany został społeczeństwu, w imieniu którego kolekcją zarządzał Wydział Krajowy. W 1898 roku przystąpiono do organizacji zbiorów w sposób umożliwiający ich szersze opracowanie i udostępnienie. W tym okresie opracowano *Instrukcję dla biblioteki fundacji śp. Wiktora hr. Baworowskiego*. Już w jej § 2 określono jedną z podstawowych funkcji księgozbioru, co zawarto w stosownym zapisie, brzmiącym następująco:

1 Zob. np. J. Gwioździk, *Podstawy organizacji bibliotek Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4 (54), s. 13–29. Też: *Baworovianum jako przykład rekonstrukcji księgozbiorów historycznych. Badania – projekty – postulaty*. „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia” 2020, t. 18, s. 387–392.

2 W tekście wykorzystuję archiwalia z zasobu Oddziału Rękopisów, Lwowskiej Narodowej Naukowej Biblioteki Ukrainy im. Wasyla Stefanyka we Lwowie, które podzielone zostały na zespoły (fondy). W przypisach, stosować będę zapis: fond, numer rękopisu w nim oraz kartę, do której się odnoszę, np. Fond 204, rkps 1, k. 1.

„Znajdujące się w bibliotece zbiory książek, rękopisów, aktów, rycin, obrazów i przedmiotów, artystyczną i naukową wartość mających mają być należycie przechowywane, uporządkowane i dla badań naukowych udostępnione”³.

By zrealizować powyższe założenia, po pierwsze, zadbano o odpowiednią adaptację pomieszczeń na potrzeby biblioteczne. Warto zwrócić uwagę na to, że przygotowywane przestrzenie musiały być dostosowane do przechowywania i udostępniania nie tylko zbiorów książkowych, ale także rycin, obrazów czy innych wartościowych przedmiotów, co w przypadku Baworovianum oznaczało także między innymi dyplomy, militaria, numizmaty czy rzeźby⁴. Źródła podają, że część działań miała charakter podstawowy i w pierwszej kolejności dążyła do przysposobienia dawnego budynku Arsenалу Szeniawskiego we Lwowie do celów bibliotecznych. Co w praktyce – jak podaje Antoni Doleczek – dotyczyło głównie prac murarskich i malarskich, w tym między innymi w dawnej wozowni, której nowym przeznaczeniem miała być pracownia naukowa⁵. Koszt jej urządzenia i umeblowania wyniósł 572 korony (dalej: kr). Po drugie, troszczono się o „uporządkowanie” księżnicy, czyli m.in. o odpowiednie wyposażenie sal. Przede wszystkim – jak pisał w szkicu sprawozdania dla Wydziału Krajowego za rok 1899 ówczesny bibliotekarz, dr Józef Korzeniowski – „zostały ustawione i oddane do użytku szafy, które na mocy rozporządzenia Wydziału Krajowego z d. 31 sierpnia 1898 [roku, – KM] l. 50635 zamówiłem lub zakupiłem za łączną kwotę 1100 zł reń[skich]”⁶. Dwie dębowe szafy nabyto od samego hr. Stefana Szembeka (300 złotych reńskich – dalej: złr)⁷. Do powyższych i innych działań odpowiednie środki zapewnił 31 VIII 1898 roku Wydział Krajowy, a do prac zatrudniono miejscowych rzemieślników.

Lwowski rynek robót stolarskich miał długą tradycję i był wysoko ceniony. Dla przykładu dodam, że w roku 1892 na wystawie przemysłu budowlanego we Lwowie prezentowano 22 firmy stolarskie, z czego 12 mieściło się we Lwowie, m.in. Stanisława Kruka Braci Wczelak, Antoniego Bobricha, Teodora Eisenbarta, Filipa Haasa i Synów, Tadeusza Solulskiego i Karola Hornunga⁸. W prasie opisującej zdarzenie

3 Zob. *Instrukcja dla biblioteki fundacji śp. Wiktora hr. Baworowskiego*. Fond 204, rkps 8, k. 43.

4 Zob. np. R. Kotula, *Biblioteka Wiktora Baworowskiego we Lwowie*, Lwów 1926.

5 Co ciekawe w 1899 r. przewidywano nawet dobudowanie nowego skrzydła na cele biblioteczne. Ostatecznie realizacja tego zamierzenia okazała się to zbyt kosztowna. Zob. A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich” 2019, z. 3, s. 27.

6 Warto zwrócić uwagę, że w tym czasie obowiązującą w Galicji i Lodomerii walutą była korona, ale do 1892 roku funkcjonował złoty reński (gulden autro-węgierski, floren), który w momencie transakcji pozostawał jeszcze powszechnie w obiegu. Relacja złotego reńskiego do korony wynosiła: 1 do 2. Zob. I. Ihnatowicz, A. Biernat, *Vademecum do badań nad historią XIX i XX wieku*, Warszawa 2002; J. Michalik, *Dzieje teatru w Krakowie w latach 1893–1915*, t. 1, Kraków 1985, s. 57–58. Fond 204, rkps 9, k. 9.

7 A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie...*, s. 27.

8 Zob. T. Münnich, *Wystawa przemysłu budowlanego we Lwowie*, „Czasopismo Towarzystwa Technicznego Krakowskiego” 1892, R. 6, nr 22, s. 321. Na marginesie warto wspomnieć, że w 1980 roku, w Krakowie, otwarto pierwszą parową fabrykę stolarską Braci Muranyi. Były

zauważano przy tym nie tylko umiejętności zawodowe rzemieślników⁹, ale także artystyczno-meblowe i dekoracyjne („postęp w kierunku estetycznym i stylowym”)¹⁰.

Jedną ze znanych firm była lwowska pracownia stolarska Antoniego Szuberta¹¹. Wykaz podjętych robót stolarskich przedstawił on Zarządowi Fundacji 17 stycznia 1899 roku (zob. il. 1). Zamówiono szafy biblioteczne: osiem o wysokości 3,18 m i różnej szerokości, jedną niższą (2,80 m wysokości), łącznie 74 metrów bieżących (koszt 37,445 złr). Następnie planowano wykonanie kolejnych trzech szaf dębowych, a także półek dzielących do nich oraz trzech składanych drabin (czyli schodków składanych, wysokich na 2,70 m). Łącznie usługi stolarskie wyniosły 58 615 złr¹². Pracę firmy Szuberta oceniono pozytywnie w szkicu sprawozdania za rok 1899. Można tam przeczytać: „szafy te okazały się zupełnie dobre i wystarczające tak co do rozmieszczenia, jako też co do [...] całego księgozbioru, którego większa część była wówczas prawie złożona w pakach”¹³. Dodatkowo stolarz „ponaprawiał i pouzupełniał te z dawnych szaf bibliotecznych, które można było [...] do dalszego użytku zatrzymać”¹⁴, „a meble i paki były przenoszone do odpowiednich pomieszczeń”¹⁵. Ponadto w maju 1899 roku u Szuberta zamówiono szyby do biblioteki (zapłacono 600 złr)¹⁶, a w listopadzie 1899 roku Wydział Krajowy zlecił mu remont klatki schodowej. Świadczy to o rozmachu prowadzonych prac. Co ciekawe, finalnie jednak zamiast remontu balkonu,

to reklamowane systemy do obrabiania drewna, „suszarnie i wszelkie roboty stolarskie”. Zob. np. *Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa. 1904*, R. 8, Lwów 1911.

9 Właścicielami i pracownikami zakładów byli często absolwenci także cenionej c. k. Państwowej Szkoły Przemysłowej we Lwowie, założonej w 1891 roku, funkcjonował tam odrębny dział stolarstwa meblowego. Szczegółowo działalność opisują coroczne publikowane sprawozdania. Zob. np. Z. Gorgolewski, Ósme Sprawozdanie C. K. Państwowej Szkoły Przemysłowej we Lwowie za rok szkolny 1899/900, Lwów 1900.

10 Zob. T. Münnich, *Wystawa przemysłu budowlanego we Lwowie...*, s. 27–28.

11 Antoni Szuber (1845–1914) – uczeń w pracowni fortepianów, powstaniec styczniowy, uczestnik walk m.in. pod Szklarami i Kobylanką, aresztowany i wywieziony do Ołomuńca, a następnie wcielony do wojsk w Meksyku, po powrocie do Lwowa kontynuował pracę jako majster stolarski. Zmarł w 1914 roku, pochowany został na cmentarzu Łyczakowskim. Zob. *Antoni Szubert*, [w:] *Katalog Powstańców Styczniowych. Kwerenda źródeł tożsamości Rzeczypospolitej*. [on-line:] <https://genealogia.okiem.pl/powstania/index.php?nazwisko=Szubert-10.10.2022>.

12 Dla zobrazowania niemałych nakładów finansowych, które pochłonęło zamówienie mebli, warto zwrócić uwagę, że w tym okresie miesięczne wynagrodzenie zatrudnionego w Baworowianum – Zygmunta Batowskiego wynosiło nieco ponad 83 kr, czyli jeśli trzymać się przelicznika 1 złr = 2 kr, to zarabiał równowartość 166 złr miesięcznie. Zatem koszt zakupów stolarskich to równowartość uposażenia za ponad 29 lat pracy Batowskiego. Zob. K. Makles, *Kontrahenci Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie (na podstawie wpisów w księdze kasowej)*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4 (54), s. 43.

13 Fond 204, rkps 9, k. 9.

14 Tamże.

15 Tamże, k. 14.

16 Fond 204, rkps 8, k. 13.

dobudowano taras, obejmujący szerokość domu, zaopatrzony w balustradę betonową, uzupełnioną informacją o siedzibie w gmachu biblioteki, oraz herb jej Fundatora¹⁷.

Na tym nie kończyły się warte wspomnienia działania na rzecz biblioteki, gdyż po kilku latach, w 1905 roku, zamówiono również kamienną tablicę z informacją o godzinach otwarcia księżnicy¹⁸. Troska o przestrzeń przechowywania kolekcji nie dotyczyła tylko samego wnętrza. Zadbano ponadto o otoczenie biblioteki, między innymi o ogród kwiatowy¹⁹, który odpowiednio ogrodzono²⁰.

Baworovianum korzystało także ze wsparcia innych stolarni, gdyż w sierpniu 1900 roku pracownia Ludwika Szafrąńskiego, pod szyldem Nieustającej Wystawy Okazów Przemysłu Krajowego (mieszcząca się przy Placu Halickim 10, we Lwowie)²¹, wykonała umeblowanie pracowni bibliotecznej. Na prace składało się wykonanie dwóch stołów dębowych, z dwiema zamykanymi szufladami, biurka dębowego, dwóch szafek z szufladami i zielonym sukniem, dwunastu krzeseł dębowych, obitych skórą, trzech foteli (informowano o wzroście ceny w wyniku podrożenia skóry obiciowej)²². Następnie także u Szafrąńskiego dokupiono stół z miękkiego drewna, lakierowany, z naklejoną zieloną ceratą²³, a także lampy, rolety itp. Koszt określono na 600 kr²⁴. Z odnotowanych prac, tym razem wykonanych przez zakład stolarski Andrzeja Kiliana (mieszczący się przy ul. Krasickich 9, we Lwowie)²⁵, w 1909 roku nabyto również drugie obite sukniem drzwi (by zapobiec przeciągom), naprawiono biurko francuskie z końca XVIII w.²⁶, dotąd używane przez bibliotekarza, zdecydowano przy tym, by przekazać je do zbiorów muzealnych, a zakupić nowe biurko amerykańskie „do użytku kancelaryjnego”, dwie szafy, dwie gabloty szklane²⁷.

17 Tamże, k. 79. Opis arsenału: zob. T. Mańkowski, *Początki nowożytnego Lwowa w architekturze*, Lwów 1923, s. 54; Fotografie i plan biblioteki: zob. A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie...*, s. 25–40.

18 Jak podaje Doleczek, koszt tablicy, wykonanej przez Franciszka Wysockiego, wyniósł 70 koron. Zob. A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie...*, s. 29.

19 Zajmował się nim Jan Kawecki, z którym syndyk Fundacji zawarł na tę okoliczność odpowiednią umowę. Zob. Fond 204, rkps 24, k. 36–37. Warto też dodać, że Edmund Naganowski przewidziane do wykarczowania 40 drzew planował przeznaczyć na opał dla biblioteki, wnioskował także o postawienie parkanu żelaznego, cynkowanego, w tej sprawie ofertę wniósł 26 lipca 1912 r. inżynier Radca J. Drewnowski i sp. Agencja handlowa. Fond 204, rkps 25, k. 64, 112.

20 W 1906 roku płót wykonała firma Schumanna. Zob. A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie...*, s. 29.

21 Co ciekawe Ludwik Szafrąński występuje także w spisie rzeczoznawców sądowych, w kategorii mebli i urządzeń domowych. Zob. *Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa*. Lwów 1913, s. 589.

22 Fond 204, rkps 9, k. 32 i 36.

23 Tamże, k. 38.

24 Tamże, k. 47.

25 Zob. *Księga adresowa stoł. miasta Lwowa*, R. 1., Lwów, 1897, s. 183.

26 Wykonał w 1910 r. także szafkę, w której były przechowywane klucze do gmachu, a także dwa pulpity, za prace stolarskie otrzymał 720 koron, BS 204, rkps 23, k. 49.

27 Fond 204, rkps 22, k. 57.

Il. 1. Wykaz robót stolarskich dla Biblioteki po św. p. J. W. Panie Hrabiu Barworowskim

Wykaz robót stolarskich.

Adres: Biblioteka po św. p. J. W. Panie Hrabiu Barworowskim

<i>Nr</i>	<i>Opis robót</i>	<i>Wartość</i>
1	<i>Skafy wysoka 1 m. 10. 1/2, wysoka 3 m. 10. 1/2, wysoka 5 m. 10. 1/2</i>	<i>5-25 70</i>
2	<i>3 - 10 - 3 - 15 - 10 - 10</i>	<i>5-51 85</i>
3	<i>6 - 3 - 15 - 19 - 1</i>	<i>5-95 -</i>
4	<i>1 - 11 - 3 - 11 - 5 - 10</i>	<i>5-25 30</i>
5	<i>1 - 12 - 3 - 12 - 5 - 10</i>	<i>5-25 50</i>
6	<i>2 - 13 - 3 - 13 - 9 - 1</i>	<i>5-65 -</i>
7	<i>1 - 14 - 3 - 14 - 5 - 10</i>	<i>5-25 65</i>
8	<i>1 - 15 - 3 - 15 - 5 - 10</i>	<i>5-25 45</i>
9	<i>3 - 16 - 2 - 16 - 9 - 10</i>	<i>5-110 -</i>
<i>Wszystko</i>		<i>5-374 65</i>
6	<i>Skafy wysoka, parawanowa, fiki, białe, czarne, czerwone</i>	<i>5-30 -</i>
8	<i>Pracownia, czarna, biała, czerwona, fiki, białe, czarne, czerwone</i>	<i>5-50 41 -</i>
1	<i>Skafy i wysoka, czarna, czerwona, fiki, białe, czarne, czerwone</i>	<i>6 -</i>
2	<i>Skafy, wysoka, czarna, czerwona, fiki, białe, czarne, czerwone</i>	<i>10 -</i>
8	<i>Pracownia, czarna, biała, czerwona, fiki, białe, czarne, czerwone</i>	<i>5-40 52 0</i>
3	<i>Pracownia, czarna, biała, czerwona, fiki, białe, czarne, czerwone</i>	<i>150 -</i>
3	<i>Pracownia, czarna, biała, czerwona, fiki, białe, czarne, czerwone</i>	<i>9-24 -</i>
1	<i>Pracownia, czarna, biała, czerwona, fiki, białe, czarne, czerwone</i>	<i>5-50</i>
<i>Wszystko razem</i>		<i>5561 5</i>

L. Korzeniowski

Pracownia stolarska

Lwów, dnia 17. 5. 1899.

Pracownia stolarska
ANTONIEGO SZUBERTA
Lwów, Karła Lwowska 1.3.

Źródło: fond 204, rkps 8, k. 7.

W maju 1900 roku prace renowacyjne w bibliotece podjął Ludwik Korzeniowski, właściciel pracowni stolarskiej, wykonującej meble stylowe (mieściła się ona we Lwowie przy ul. Leśnej 10). W kosztorysie z 8 maja wyszczególnił naprawę mebli w pracowni: biurka, dwu sekretarzyków, szafy z brązami (czyścił 8 antab i szyld), szafy wysokiej z nasadką, szafy czarnej rzeźbionej, stołu z mahoniem, drugiego stołu czarnego, stołu okrągłego z politurą, szafki z marmurowym blatem. W gabinecie na drugim piętrze odnawiał dwa stoły, jeden z nich był czarny, inkrustowany kością słoniową, podobnie jak szafka, następnie reperował dwie szafki mahoniowe, sekretarzyk

z lustrem i trzy krzesła. Na parterze gmachu zajął się szafą jesionową, rzeźbioną, podobnie dębową, a także dwiema rzeźbionymi skrzyniami. Dodatkowo wykonał cztery dębowe stoły, niektóre z szufladami, o wymiarach od 1,20 m do 2,50 m²⁸.

Następnie bibliotekarze przystąpili do ustawiania księgozbioru. Z uwagi na brak katalogu ogólnego przyjęto układ zgodnie z typem zbiorów, a następnie systematyczny, który miał zapewnić w istniejących warunkach jak najlepsze wykorzystanie zbiorów w pracy naukowej. Należało zatem odpowiednio rozmieścić zbiory fundatora. Zadbano także o ich oprawę, prace introligatorskie prowadził znany lwowski introligator, Klemens Fedunio. Kosztorys prac zatwierdzono 30 VIII 1901 roku²⁹.

Po zakończeniu pierwszych prac biblioteka prezentowała się okazale. Można więc podjąć się próby zebrania wiadomości i rekonstrukcji przestrzeni Baworovianum. W 1900 roku biblioteka zajmowała dwa pomieszczenia na pierwszym piętrze i cztery sale na drugim, część zbiorów artystycznych rozmieszczono na klatce schodowej (zob. il. 2). Archiwum mieściło zbiory dokumentów i rękopisów pergaminowych, zajmowały one siedem pudeł, a rękopisy siedem szaf i jedną skrzynię³⁰. Tymczasowo znajdowała się tam także szafa z rzadkimi drukami z XVII–XVIII wieku. W sali obok pomieszczono Bibliotekę Odnowską – Aleksandra Batowskiego³¹. W osobnej szafie przechowywano druki z XVI wieku i cenniejsze z XVII wieku. Na pierwszym piętrze znajdowało się mieszkanie kustosa, stąd był także dostęp do pracowni naukowej (na wyposażeniu znajdowały się stoły, krzesła, podręczne szafki, lampy, kandelabry itp.)³². Schody prowadziły przy tym także na drugie piętro, gdzie umieszczono zbiór historyczny rycin i map (ze zbiorów Batowskiego ok. 12 000), sztychy ze zbioru Baworowskiego oraz Antoniego i Kazimierza Stadnickich (ok. 500 rycin), a także księgozbiór podręczny: książki i czasopisma odnoszące się do historii sztuki (200 tomów). Z sali rycin było przejście do sali im. Baworowskiego, z księgozbiorem podręcznym, na który składały się słowniki, encyklopedie, herbarze itp. Tu ustawiono także meble „artystyczne” oraz przechowywano archiwum rodzinne i umieszczono biuro Biblioteki. W następnej sali przechowywano książki ze zbioru Stadnickich i nieliczne *slavica*. W kolejnej dużej sali ustawiono bibliotekę myszkowską Baworowskiego, z literaturą w językach

28 Fond 204, rkps 9, k. 28–29. Do szuflad były także nabywane kartonowe teczki i pudła, taki zakup zrealizowano m.in. w fabryce papieru Carl Smrčka w Waidhofen, zob. Fond 204, rkps 11, k. 81.

29 A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie...*, s. 28. Szerzej o Klemensie Fedunio i jego działalności na rzecz Baworovianum, zob. K. Makles, *By zachować to, co najcenniejsze. O działaniach prowadzonych na rzecz ochrony dziedzictwa Baworovianum – tropy z „Księgi kasowej”*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia” 2019, t. 17, s. 44–48.

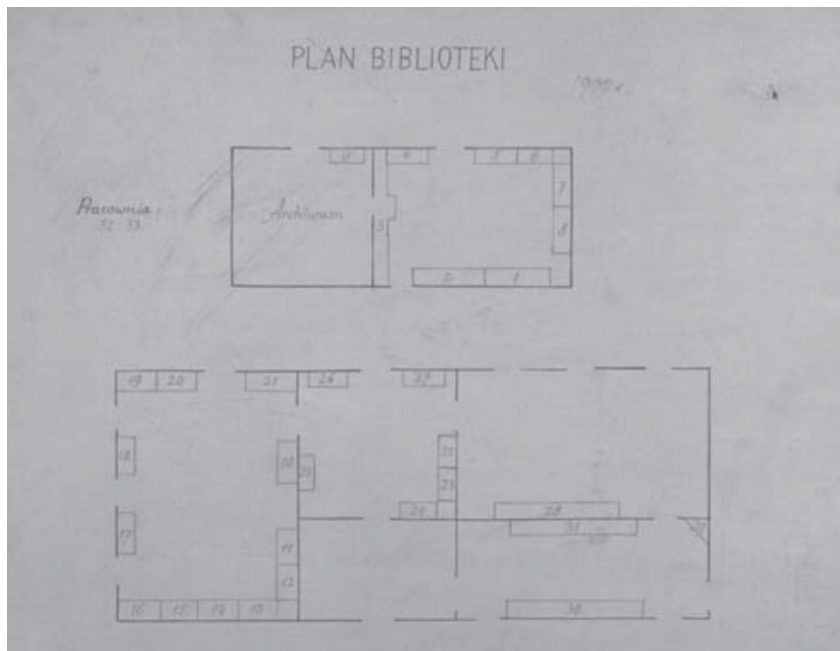
30 Fond 204, rkps 17, k. 41–42.

31 Warto przypomnieć, że Aleksander Batowski (1799–1862) to jedna z ważniejszych postaci dla Baworovianum, gdyż jako znawca i ceniony bibliofil przez wiele lat wspierał Baworowskiego w rozbudowie kolekcji, często pośrednicząc w zakupach, a w 1852 roku przekazał cały swój księgozbiór Baworowskiemu. Zob. A. Łakomy-Chłosta, K. Makles, *Zarys kształtowania się księgozbioru biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4 (54), s. 32.

32 Fond 204, rkps 9, k. 9.

oryginalnych i przekładach, zwłaszcza z epoki napoleońskiej. W odrębnej szafie znajdowały się nakłady utworów Baworowskiego, a także jego korespondencja³³.

II. 2. Plan sytuacyjny biblioteki z 1900 r. (archiwum i pierwsze piętro)

Źródło: Fond 204, rkps 9, k. 12.

Na wszystkich ścianach drugiego piętra i wewnętrznej klatce schodowej wisały obrazy, ich restauracji w 1900 roku podjął się Henryk Kuhn, profesor Państwowej Szkoły Przemysłowej, za pracę zapłacono 5000 kr³⁴ (inwentarz obrazów liczył 236 sztuk³⁵, umieszczono je również w trzech salach), a także stały przedmioty o artystycznej lub historycznej wartości, jak dziewięć rzeźb, pod które Szafranski wykonał cztery piedestały z dębu (zob. il. 3–4), a także meble, zegary, kandelabry³⁶, szafka z minerałami oraz pięć szuflad i półka „przedmiotów archeologicznych”³⁷, przewiezione z Myszkowic (zajęli się tym K. Gostyński i J. Als – Przedsiębiorstwo Komisów

33 Fond 204, rkps 17, k. 42; zob. też: M. Eberharter, *Wiktor hr. Baworowski: bibliofil i tłumacz*, „Rocznik Przekładoznawczy. Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu”, red. M. Krajewska, L. Zieliński, Toruń 2017, nr 12, s. 101–115.

34 A. Doleczek: *Dzieje siedziby...*, s. 28, tam także fotografia.

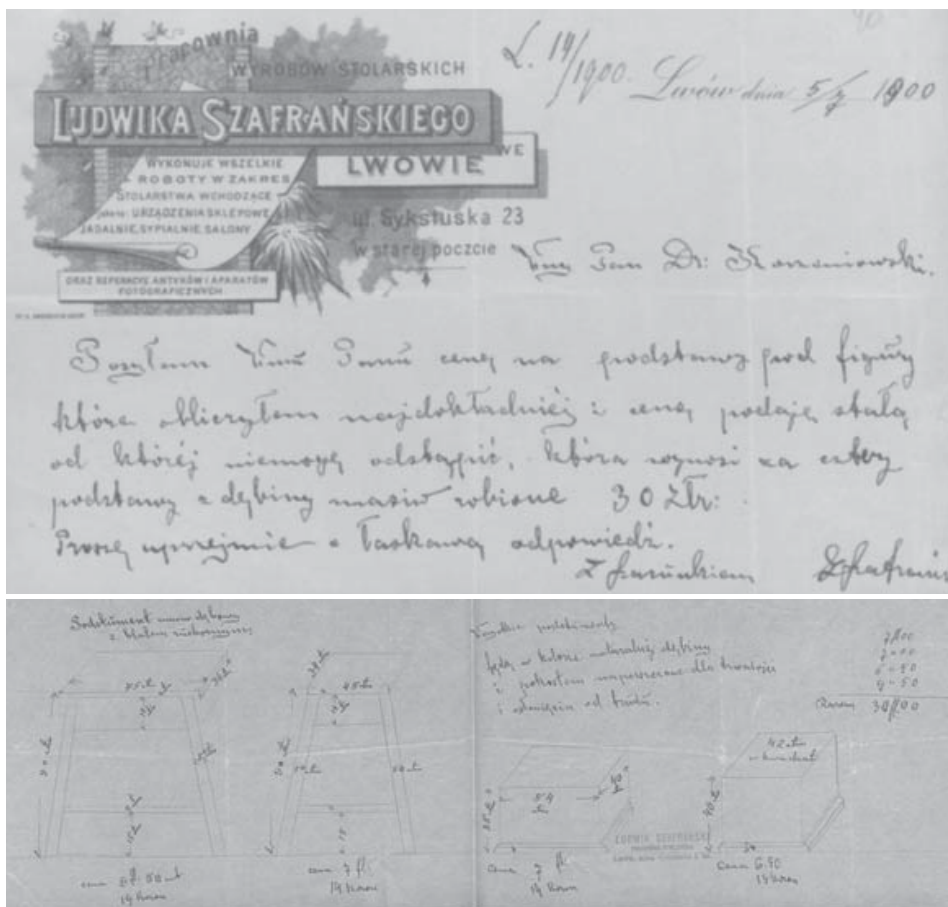
35 Fond 204, rkps 9, k. 50.

36 Fond 204, rkps 9, k. 13, 20–21. A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie...*, s. 28.

37 Fond 204, rkps 17, k. 42.

i Spedycji we Lwowie)³⁸. Przedmioty te stanowiły „część zbiorów artystycznych, integralnie z biblioteką połączonych, z których stosunkowo największe znaczenie posiada wspomniany już duży i ważny zbiór historycznych polskich rycin”³⁹. Chodziło o utworzone przez Batowskiego „Muzeum rycin i obrazów”, zbiór zakupiony przez Baworowskiego w 1860 roku. Gromadzono także zbiory numizmatyczne (ok. 200 sztuk monet, 418 medali) i minerały (przewidziano na nie specjalne szafki).

II. 3. Korespondencja z Ludwikiem Szafrąnskimi i specyfikacja postumentów

Źródło: Fond 204, rkps 9, k. 40–41.

³⁸ Fond 204, rkps 8, k. 17. Zaplanowano dwa transporty, pierwszy 22 III 1900 r. oraz 1 VI 1900 r. Zob. A. A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie...*, s. 27.

³⁹ Fond 204, rkps 9, k. 13.

Il. 4. Widok wnętrza gmachu Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego 1905 r. Fotografia 16,2 × 22,8 cm

Źródło: Okna sztuki. Aukcja 22 (172), oprac. P. Szczęsny, Warszawa 2011, s. 207 (poz. 550).

Ogółem biblioteka w 1900 roku liczyła: 87 dokumentów pergaminowych, 1288 rękopisów (bez archiwum Baworowskich), 15 348 książek (238 dubletów, 1172 egzemplarze dzieł fundatora i 113 muzykaliów), 238 obrazów olejnych i innych, 12 500 rycin i sztychów, 624 numizmaty oraz mniej liczne przedmioty o charakterze artystycznym (meble). Józef Korzeniowski stwierdził, że stan uporządkowania tych zbiorów umożliwia ich udostępnienie, natomiast ich opracowanie zajmie kilka lat⁴⁰.

Ciekawostką jest fakt, że biblioteka rozwijała się, podążając z duchem postępu, gdyż w 1900 roku zainstalowano telefony, a w 1901 zaplanowano instalację oświetlenia elektrycznego czy modernizowano instalację wodociągową. Zaplanowano również zmiany w dawnych pomieszczeniach kuratora Fundacji (odnowienie dwu pokoi, przedpokoju i werandy)⁴¹. Likwidacja mieszkania dla kuratora wiązała się także z planem sprzedaży starych mebli bądź ich wykorzystaniem na potrzeby biblioteki: planowano zostawić kanapę i dwa fotele, dywanik ścienny, lustro, stół składany jesionowy oraz biurko kolbuszowskie⁴².

40 Zob. A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie...*, s. 29.

41 Dbłość o stan i dobre warunki dla przechowywania zasobów Baworowianum wymagała permanentnych zabiegów konserwatorskich i remontowych. Dlatego w późniejszych latach prowadzono również dalsze prace remontowe. Miało to miejsce między innymi w 1907 roku, kiedy to doszło do włamania do budynku i do pożaru. Fond 204, rkps 23, k. 23.

42 Ostatecznie kurator zabrał część mebli, a zostawił kanapę sosnową z fotelami, dziesięć krzeseł klonowych, tapicerowanych, lustro i „umywalnię” orzechową w sali czasopism. Fond 204, rkps 23, k. 39 i 81.

Przy okazji remont objął także pomieszczenia pierwszego piętra oraz nowe pomieszczenie dla stróża, w dawnej suterenie⁴³. Zlecono odpowiednie prace murarskie, dekarские i inne remontowe. W archiwaliach odnaleźć można między innymi rachunek z 1906 roku, według którego Jan Lewiński z Biura Architektonicznego i Przedsiębiorstwa Fabrycznego dla Wyrobów Przemysłu Budowlanego otrzymał za „roboty w gmachu bibliotecznym” 1549 kr i 37 halerzy (dalej: hl)⁴⁴, zaplanował wykonanie nowych zasłon oraz przerobienie przedpokoju w części kuratorskiej na magazyn czasopism⁴⁵ (lakierowano szafki na ich przechowywanie⁴⁶), w 1910 roku pobrał 116 kr za „roboty budowlane”, a 15 stycznia 1911 roku⁴⁷ obciążył Zarząd Fundacji kwotą 243 kr za wykonane usługi z 28 listopada 1910 roku⁴⁸.

Na tym nie zakończyły się prace poświęcone bibliotece, gdyż przewidziano uzupełnianie i modernizację wyposażenia. W 1906 roku stolarz [Franciszek] Tenerowicz (mający zakład przy ul. Piekarskiej 20 we Lwowie)⁴⁹ wykonał szafy i regały biblioteczne⁵⁰, a wykonanie kolejnych zlecono w 1911 roku Parowej Fabryce Stolarskiej Karola Hornunga ze Lwowa. Warsztat Karola Hornunga specjalizował się w starannym wykonywaniu wyposażenia wnętrz: na wystawie zaprezentował „Kombinację szaf bibliotecznych razem ze ścianą drewnianą i drzwiami pokojowymi, kredens dębowy, sofę i postument z drzewa orzechowego, w bardzo dokładnej robocie stolarskiej”⁵¹. W 1911 roku firma Hornunga cieszyła się nie tylko uznaniem (uzyskała Nagrodę Honorową c. k. Ministerstwa Handlu), ale znacząco się rozbudowała: przekształciła się w Parową Fabrykę Stolarską, z siedzibami we Lwowie przy ul. Szpitalnej 54 i Źródlanej 11⁵². Jeszcze w tym samym roku, 28 listopada 1911 roku, Hornung (a dokładnie z jego upoważnienia Ferdynand Edward Hornung) przedłożył Bibliotece Fundacji kosztorys planowanych robót stolarskich w budynku Biblioteki (zob. il. 5).

43 *Sprawozdanie bibliotekarza Fundacji śp. W. hr. B. za rok 1910*. Fond 204, rkps 24, k. 9.

44 Fond 204, rkps 20, k. 46.

45 Fond 204, rkps 22, k. 74.

46 Fond 204, rkps 23, k. 25.

47 Firma zajmowała się m.in. sporządzaniem posadzek drewnianych, montażem płytek ceramicznych, świadczyła usługi lakiernicze, budowała piece kafłowe itp.

48 Fond 204, rkps 24, k. 8. Chodziło o prace murarskie, rozebranie pieca w archiwum oraz prace w toaletach, tamże, k. 12.

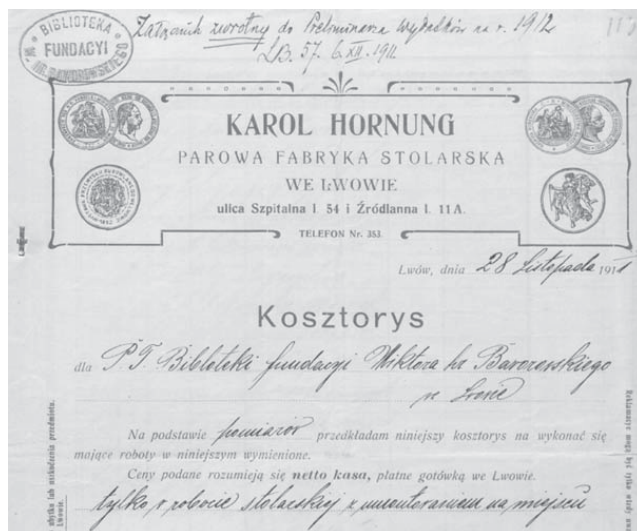
49 Zob. *Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa*. Lwów 1911, s. 450.

50 A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie...*, s. 29. Fond 204, rkps 20, k. 18.

51 Tamże. Karol Hornung wykonał meble do biura sekretarza Izby Handlowo-Przemysłowej we Lwowie, a także meble do teatru miejskiego, zob. K. Czawanga, *Wycieczki artystyczne do Prokuratury Lwowskiej*, [on-line:] <https://kuriergalicyjski.com/wycieczki-artystyczne-do-prokuratury-lwowskiej/> – 10.10.2022. Co ciekawe, firma Hornunga wykonywała także inne prace na zamówienie, np. 3000 uli, wraz z dostawą. Zob. *[Statut Polskiego Towarzystwa Pszczelarskiego we Lwowie]*, [on-line:] http://rcin.org.pl/Content/75835/WA058_91877_P4390_Statut-Pol.pdf – 10.10.2022.

52 W nagłówku papieru firmowego zamieszczono pieczęć Wystawy Przemysłu Budowlanego z 1892 r., a także oznaczenie Nagrody Honorowej c. k. Ministerstwa Handlu.

II. 5. Kosztorys na roboty stolarskie Karola Hornunga

Źródło: Fond 204, rkps 24, k. 113.

Na tej podstawie można ustalić niektóre elementy zamówionego wyposażenia. Należały do nich:

1. Regały, czyli „stelaże na książki z drzewa miękkiego o dziesięciu półkach ruchomych, bez ściany tylnej u góry z gzymsem, bez drzwi [...] wewnątrz na biało lakierowane, zewnątrz na dębowo”, które miały być sporządzone na wzór już wykorzystywanych. Planowano zakup (z ustawieniem na miejscu) 8,20 metrów bieżących półek. Trzy regały były dopasowane do wysokości pomieszczeń i konkretnego miejsca ich ustawienia, stała była ich głębokość⁵³. Ich koszt wyniósł 430 kr. Kolejny regał o wymiarach 3,08 × 112 × 35 miał być umieszczony obok drzwi i częściowo w przestrzeni nad nimi (1,09 × 174 × 35), koszt 90 kr, a piąty lakierowany regał w przedpokoju miał wymiary 3,45 × 2,97 × 55 i składał się z dwóch części, dolnej z jednym podziałem i górnej z półkami (koszt 190 kr). Łączny koszt regałów wyniósł aż 730 kr.
2. Szafy. Pierwsza o wymiarach 176 × 90 × 76, z ozdobnym gzymsem i dwiema ruchomymi półkami, przeznaczona była do czytelnicy (sali) rycin, stąd wyposażono ją także w 16 szuflad. Nad szafą umieszczono nadstawkę o wymiarach 90 × 45 × 176. Następne dwie szafy (o wymiarach 175 × 186 × 78) sporządzono z drewna dębowego, fornirowane, z ozdobnym gzymsem i cokołami, z podziałem na dwie części (zaopatrzone w drzwi), w każdej po 30 szuflad, z okuciami i zamkiem (koszt 720 kr). Dodatkowo zaplanowano przerobienie jednej z szaf, z podziałem na części, miała być przeniesiona do innego pomieszczenia i ustawiona na środku sali (koszt 20 kr).

⁵³ Zamówiono jeden regał o wymiarach: wysokość 3,08 m, szerokość 1,70 m, głębokość 35 cm, dwa regały o wymiarach 3,08 × 2,50 m × 35 cm oraz 3,26 × 200 × 35.

3. Szuflady katalogowe. Na potrzeby katalogu kartkowego (o wymiarach $57 \times 48 \times 12$) zostały zaplanowane politurowane „kasetki z drewna dębowego o czterech podziałach do zamykania na klucz ze zamkami [...], prętami niklowymi” (koszt 46 kr). W 1902 roku skatalogowano 2922 tytuły w 5701 tomach, porządkowano teki rycin i opisy obrazów⁵⁴, zgodnie z *Instrukcją dla biblioteki*, gdzie w paragrafie 5 podano, że bibliotekarz ma „założyć i prowadzić inwentarze, katalogi i spisy specjalne, jako to inwentarza ogólny książek, rękopisów i innych zbiorów, katalog ogólny książek, katalogi realne i repozytorialne, katalogi naukowe rękopisów, dokumentów i aktów, rycin itp.”⁵⁵. W pracowni naukowej natomiast znajdował się katalog ogólny i biblioteczka podręczna. W kolejnych latach postępowały intensywne i systematyczne prace nad dalszym katalogowaniem druków (odrębnie katalogowano dublety) i inwentarzem rękopisów, uzupełniano także dane (wprowadzano karty w szufladach katalogowych⁵⁶), konieczne zatem okazało się przygotowanie szuflad. W 1905 roku pozostały do skatalogowania zbiory m.in. w siedmiu szafach i w jednej skrzyni z rękopisami, stąd rozważano ofertę gotowego wyposażenia, które przedstawiła m.in. firma C.A. Steinbach z Lipska⁵⁷ (zob. il. 6).

II. 6. Oferta handlowa katalogu kartkowego

Sammelapparat im Gebrauchszustand.

Der Sammelapparat wird achte doppel poliert und gewöhnlich in einer Länge von 75 cm (auf Wunsch auch kürzer oder länger) bei einer durchschnittlichen Breite von 12 cm geliefert. Werden noch besondere Zettel etc. verwendet, so ist dies bei Bestellung anzugeben, um dementsprechend besondere Karten zu liefern, wodurch ein Berühren mit den Zetteln etc. von selbstverständlich geordneten Karten vermieden wird.

Der Preis eines Apparates in obiger Größe ist Mk. 9.50 netto, Verpackung und Porto extra.

Die zum Befestigen der zu sammelnden Zettel etc. nötigen Metallklammern werden in Packungen à 100 Stück geliefert und ist der Preis Mk. 1.— per 1000. Derselben haben an ihrem oberen Teile durchgehende Spitzeln, vermittelst deren die zu sammelnden Gegenstände leicht von der Hand daraus festgeklemmt werden können, wie aus selbstständiger Zeichnung ersichtlich ist.

Bei ausgeübter Verwendung des Sammelapparates in letzterem dürfte sich die ständige Anschaffung eines kleinen Durchstech- und Befestigungsapparates empfehlen; ich liefere einen ausserordentlich leicht und einfach funktionierenden und selbst bei stärkster Inanspruchnahme immer gleich tauglichen Apparat wie untenstehende Zeichnung für Mk. 4.50 per Stück.

Bezugsbedingungen und Preise:

Befestigungsapparat.

Auch liefere ich fertige mit dem Metallklammer versehenen Zettel in jeglichen Papieren, und stiches Kalkulation und Proben bei alldem Angeben stets zur Verfügung.

Ich bin bereit, einen Sammelapparat portofrei zur Ansicht einzustellen, damit Sie sich selbst von dessen größter Befestigung und seinem Vorzuge überzeugen können, und hoffe, dass Sie sich zu einem Versuche entschließen werden.

Mit vorzüglicher Hochachtung

C. A. Steinbach.

Źródło: fond 204, rkps 24, k. 7–9.

54 Fond 204, rkps 14, k. 73.

55 Fond 204, rkps 8, k. 44.

56 W 1900 r. na nowe karty wydano 500 złr, wraz z ceną pudeł kartonowych na ich przechowywanie, fond 204, rkps 9, k. 46.

57 Fond 204, rkps 14, k. 7–9.

Ostatecznie jednak w grudniu 1916 roku zdecydowano się ponownie zamówić dwie „kasetki katalogowe” u Karola Hornunga (w tym okresie firmę przejął Ferdynand E. Hornung). Zamówienie opiewało na skrzynki katalogowe z „drewna dębowego, podług już istniejących na miejscu, o 4 przedziałach z prętami niklowymi, napuszczane politurą i woskiem, o wymiarze 57 cm. Długości, 48 cm szerokości i 12 cm głębokości”⁵⁸.

4. Podium pod biurko miało wymiary 222 × 150 × 40, zaplanowano je z miękkiego, bejcowanego na dębowo drewna (koszt 50 kr).

5. Stoły miały być wykonane z drewna dębowego, bejcowane i politurowane, z ozdobnie toczonymi nogami i ruchomym elementem blatu „do podnoszenia na kartony”.

Z przedstawionego zamówienia wynika, po pierwsze, dbałość Fundacji o stan wyposażenia i staranne rozplanowanie mebli w bibliotece, z dopasowaniem do istniejących mebli oraz wielkości pomieszczeń i funkcji (przeznaczenia) regałów i szaf, a pod drugie, możliwość wyasygnowania znacznej kwoty 2 976 kr.

W archiwaliach odnalazłem też informację, że na część wyposażenia biblioteki składały się także meble ofiarowane w depozycie. Z pewnością było tak w przypadku daru z 1914 roku od „Wschodnio-Galicyskiego Grona Konserwatorów”⁵⁹. Biblioteka Fundacji otrzymała wtedy: stół, krzesła, szafy, kanapy, biurko, lampy, dywan, sukno czerwone, kałamarze itp. Zasadniczo jednak w miarę potrzeb systematycznie uzupełniano sprzęt biblioteczny⁶⁰.

Takie działania wiązały się przede wszystkim z naprawami i gromadzeniem zbiorów, a zatem zapewnieniem odpowiedniego miejsca na ich przechowywanie. W latach późniejszych także w miarę potrzeb dokonywano kolejnych zamówień. Należy pamiętać, że księgozbiór Baworovianum stale się rozrastał, co generowało naturalną konieczność zapewnienia zbiorom właściwych warunków przechowywania.

Szczególnie istotne okazało się przygotowanie miejsca na nowo zakupione księgozbiory, z tym jeden z ważniejszych, czyli Zygmunta hr. Czarnieckiego z Ruska. Kotula pisze:

Księgozbiór Czarnieckich z Ruska został po zakupie Baworovianum ustawiony tymczasowo w warunkach dla konserwacji książek bardzo niesprzyjających. Wypełnił on po brzegi jeden pokój archiwum, lecz w ten sposób, że gros książek jest pozbawione przepływu światła i powietrza, a całość zaś może być przeszukiwana tylko przy pomocy światła sztucznego. Niektóre części księgozbioru duszą się [...] w ustawieniu najciemniejszym

58 Fond 204, rkps 30, k. 156.

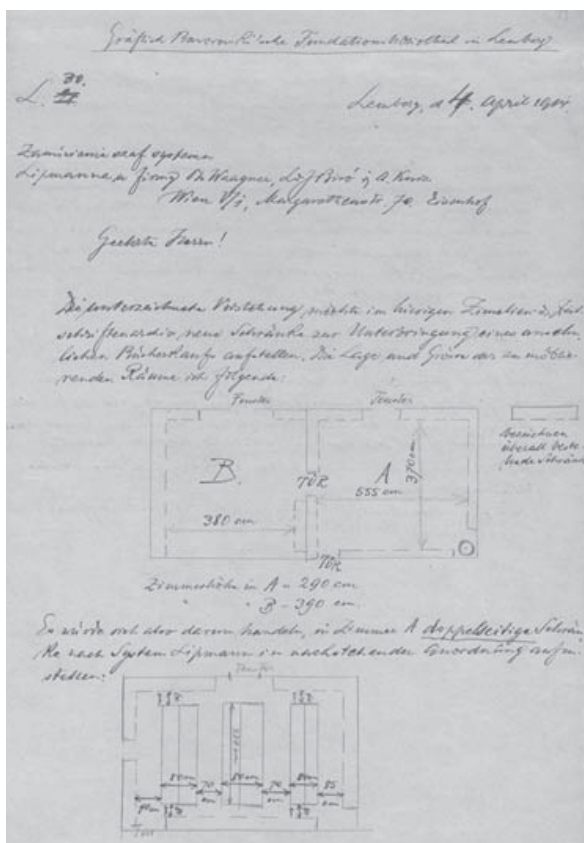
59 W XIX w. konserwatorzy galicyjscy (dla Galicji Wschodniej i Galicji Zachodniej) podlegali Cesarsko-Królewskiej Komisji Centralnej do Badania i Konserwacji Zabytków Architektury, której podlegali konserwatorzy wszystkich krajów monarchii. Organizacje miały na celu dbanie o ochronę zabytków. Następnie powstały Grona Konserwatorów, które inwentaryzowały zabytki na swoim terenie. Zorganizowano 5 zjazdów, począwszy od 1888 roku. Zob. M. Woźny: *Grono Konserwatorów Galicji Zachodniej*, [on-line] <http://visualheritage.eu/portfolio/grono-konserwatorow-galicji-zachodniej/> – 10.10.2022.

60 Fond 204, rkps 30, k. 156.

i najniebezpieczniejszym kącie pokoju. Że w tych warunkach mimo częstego oczyszczania książek nie zagnieździły się dotąd [...] szkodniki książkowe, jak skorupiaki, korniki i mole można uznać wprost za szczęście. Na ratowanie jednak tego niesłychanie cennego zbioru nadszedł obecnie czas ostateczny, to też Dyrekcja przeniósłszy rękopisy do innej części gmachu opróżniła dla lepszego ustawienia księgozbioru najbliższy położony pokój archiwum⁶¹.

W celu rozmieszczenia księgozbioru z Ruska w dwu pomieszczeniach w 1914 roku za 1422 kr zamówiono w Wiedniu także trzy dwustronne regały nowoczesnego „systemu Lipman” (każdy miał 14 półek) i dodatkowo jeden regał, wszystkie wykonane w firmie R. PH. Wagner-L. & J. Biró & A. Kurz z Wiednia⁶² (zob. il. 7–8).

Il. 7. Korespondencja w sprawie zamówionych regałów w firmie R. PH. Wagner-L. & J. Biró & A. Kurz z Wiednia

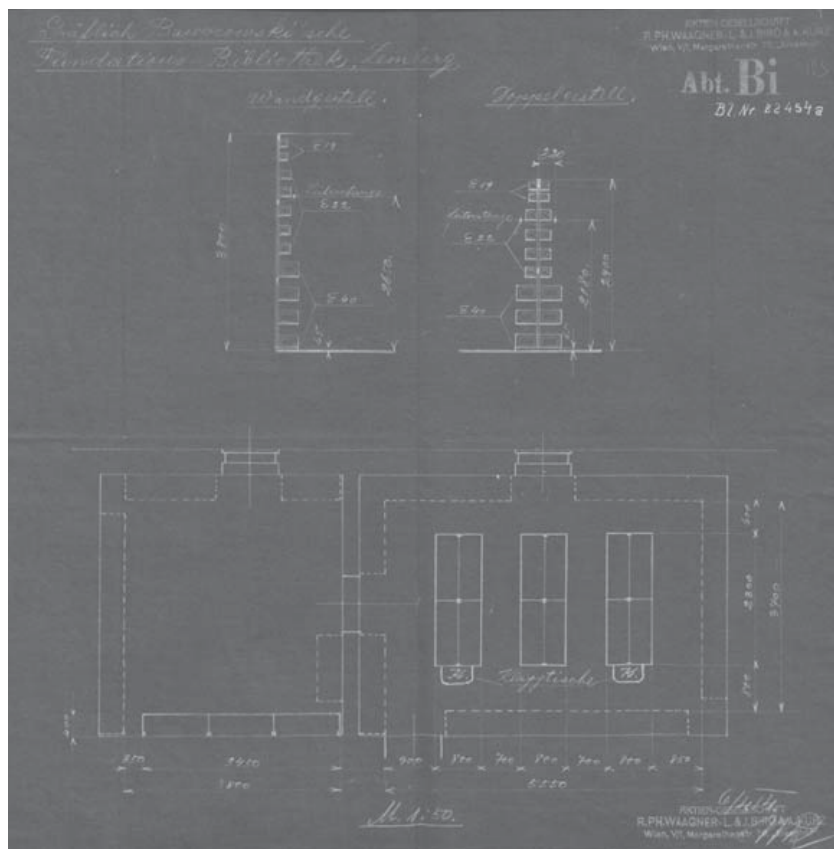

Źródło: fond 204, rkps 11, k. 95.

61 Fond 204, rkps 46, k. 18.

62 Korespondencja w tej sprawie zob. Fond 204, rkps 11, k. 90–126, zob. A. Doleczek, *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie...*, s. 30.

Il. 8. Schemat rozmieszczenia regałów zamówionych w firmie R. PH. Wagner-L. & J. Biró & A. Kurz

Źródło: fond 204, rkps 11, k. 122.

Niektóre szafy zaopatrzone w składane stoliki (zob. il. 9).

Obszernie zacytowany powyżej fragment notatki Kotuli i podjęte w wyniku tego kroki to jeden z wielu dowodów zaangażowania bibliotekarzy opiekujących się kolekcją, podejmowanych przez nich działań oraz decyzji, dzięki którym rękopisy zostały przeniesione do innej części gmachu, opróżniono jeden z pokoi archiwum, następnie zaś przerobiono szafę żelazną wolnostojącą na szafę ścienną, a także przeniesiono szafę dwustronną w inne miejsce⁶³.

Zamówienia związane z pracami na rzecz biblioteki miały charakter prawie coroczny. Warto jednak – dla pokazania, z jak wielką pieczołowitością i zaangażowaniem pracownicy Baworowianum podchodzili do ochrony dziedzictwa zgromadzonego w bibliotece – zwrócić uwagę na dokumentację archiwalną z 1930 roku. W tym właśnie czasie dyrektor Biblioteki Rudolf Kotula w notatkach zatytułowanych *Objaśnienia i uzasadnienia poszczególnych pozycji*⁶⁴, a będących formą opisową do poprzedzającego

63 Tamże.

64 Zob. Fond 204, rkps, 46, k. 16–20.

go *Projektu preliminarza Biblioteki Fund. W hr. Baworowskiego we Lwowie na rok 1930/1931*⁶⁵ stwierdził, że: „dzisiejsze pomieszczenie biblioteki nakazujące wyzyskanie każdego kwadratowego decymetra powierzchni ścian aż pod same skłony sklepień wymaga koniecznie” rozbudowy i przebudowy szaf⁶⁶. Istotne jest przy tym nie tylko odpowiednie przechowywanie, ale także dzięki temu opracowanie i udostępnienie zasobu. Kotuła pisał:

Zyska się w ten sposób możliwość ustawienia zmagazynowanego po różnych szufladach i skrzyniach materiału rękopiśmiennego, który można dopiero wówczas uważać za udostępniony dla publiczności, o ile jest zinwentaryzowany, znumerowany i podług sygnatur w szafach ustawiony. Magazynowanego bowiem w stosach materiału rękopiśmiennego nie można nieraz dla żądającego doszukać się przez całe tygodnie⁶⁷.

W związku z tym w archiwaliach odnotowano między innymi, że w 1930 roku Karol Hornung ponownie wykonywał dwie szafy na ryciny⁶⁸, zastępowano także sprzęty zużyte i zniszczone.

Przedstawione w tekście wybrane fragmenty źródeł wskazują wysoką świadomość bibliotekarzy dotyczącą konieczności podejmowania prac związanych z zachowaniem dziedzictwa materialnego oraz prowadzenia prewencyjnych działań mających na celu ochronę i konserwację zbiorów, także poprzez stworzenie im stosowanych warunków przechowywania i udostępniania.

Zestawione i wybrane źródła prezentują wysoki profesjonalizm prowadzących bibliotekę, gdyż dzieła związane z zapewnieniem jej dobrego bytowania prowadzone były w sposób ciągły. Ponadto omawiane przykłady dbałości o wyposażenie i organizację przestrzeni biblioteki stanowią przyczynek do rekonstrukcji wnętrza oraz pozwalają określić działania bibliotekarzy i udzielane im wsparcie ze strony Fundacji, gdyż angażowały regularnie niemałe środki finansowe. Jednocześnie prezentacja ukazuje także, jak funkcjonowały w opisywanym czasie instytucje biblioteczne, wykorzystując rynek lokalnych i zamiejscowych usług, związanych z wyposażeniem bibliotecznym.

Prowadzone w Baworovianum prace cechowały się dużą dbałością o opiekę nad zbiorami, są dowodem wysokiej świadomości osób odpowiedzialnych za kolekcję. Kolejne kompleksowe badania pozwoliłyby na opracowanie modelu zarządzania instytucją, a także na charakterystykę systemu komunikacji z pracownikami oraz podmiotami zewnętrznymi przez prawie 40 lat funkcjonowania biblioteki.

65 Zob. Fond 204, rkps 46, k. 13–15.

66 Fond 204, rkps 46, k. 18.

67 Tamże.

68 Fond 204, rkps 46, k. 17.

II. 9. Oferta składanych stolików i regałów „systemu Lipman” firmy R. PH. Wagner-L. & J. Biró & A. Kurz

AKTIEN-GESELLSCHAFT R. PH. WAGNER — L. & J. BIRÓ & A. KURZ
WOLN, 1. MARGARETENSTRASSE 76.

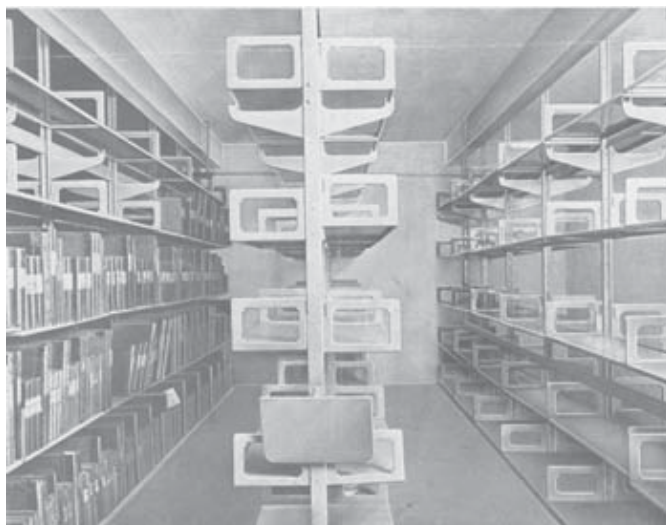
Klappisch.

Bei Bibliotheken und Archiven ist es zweckmäßig, vor dem Einsetzen der Bücher oder Akten einen geeigneten Platz zum vorläufigen Ablagen derselben zu haben. Da man bei modernen Einrichtungen, wegen der intensiven Raumnutzung ein Aufstellen von gewöhnlichen Tischen allenthalben ist, werden denselben mit Vorteil unsere aufklappbaren und transportieren Tische verwendet. Ein solcher Klappisch besteht aus der aus Hartholz hergestellten Platte von 500 mm Länge und 320 mm Breite, sowie mit Eisen armiert, und aus dem Klappischblatte aus Eisen, welches lösbarer an dem Büchergestelle, an der Wand oder sonst wo in einem beliebigen Winkel kann.

Die Konstruktion der Klappischblatte gestattet die Tischplatte horizontal zu stellen, herabzuklappen oder ganz wegzulassen, so daß sie unsere Büchergestelle, an welchen Bücher angebracht sind, nur eine Tischplatte ergibt.

Fig. A) zeigt einen Klappisch komplett und eingestell, in der Draufsicht, Fig. B), einen solchen beim Untertappen.

Auf Wunsch können diese Klappische auch Platten mit anderen als normalen Dimensionen von 300-320 mm erhalten.

Bibliografia

- Antoni Szubert, [w:] *Katalog Powstańców Styczniowych. Kwerenda źródeł tożsamości Rzeczypospolitej*, [on-line:] <https://genealogia.okiem.pl/powstaniales/index.php?nazwisko=Szubert> – 10.10.2022.
- Czawanga K., *Wycieczki artystyczne do Prokuratury Lwowskiej*, [on-line] <https://kuriergalicyski.com/wycieczki-artystyczne-do-prokuratury-lwowskiej/> – 10.10.2022.
- Doleczek A., *Dzieje siedziby Biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich” 2019, z. 3, s. 24–41.
- Eberharther M., *Wiktor hr. Baworowski: bibliofil i tłumacz*, „Rocznik Przekładoznawczy. Studia nad teorią, praktyką i dydaktyką przekładu”, red. M. Krajewska, L. Zieliński, Toruń 2017, nr 12, s. 101–115.
- Gorgolewski Z., *Ósme Sprawozdanie C. K. Państwowej Szkoły Przemysłowej we Lwowie za rok szkolny 1899/900*, Lwów 1900.
- Gwóździk J., *Podstawy organizacji bibliotek Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4 (54), s. 13–29.
- Gwóździk J., *Baworovianum jako przykład rekonstrukcji księgozbiorów historycznych. Badania – projekty – postulaty*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia” 2020, t. 18, s. 387–392.
- Ihnatowicz I., Biernat A., *Vademecum do badań nad historią XIX i XX wieku*, Warszawa 2002.
- Księga adresowa Stoł. Miasta Lwowa*, R. 1, Lwów, 1897.
- Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa*, R. 8, Lwów 1904.
- Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa. Lwów 1911*, R. 15, Lwów 1911.
- Księga adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa*, R. 17, Lwów 1913.
- Kotula R., *Biblioteka Wiktora Baworowskiego we Lwowie*, Lwów 1926.
- Łakomy-Chłosta A., Makles K., *Zarys kształtowania się księgozbioru biblioteki Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie*. „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4 (54), s. 30–38.
- Makles K., *By zachować to, co najcenniejsze. O działaniach prowadzonych na rzecz ochrony dziedzictwa Baworovianum – tropy z „Księgi kasowej”*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia” 2019, t. 17, s. 40–56.
- Makles K., *Kontrahenci Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego we Lwowie (na podstawie wpisów w księdze kasowej)*, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2018, nr 4 (54), s. 39–59.
- Mańkowski T., *Początki nowożytnego Lwowa w architekturze*, Lwów 1923.
- Michalik J., *Dzieje teatru w Krakowie w latach 1893–1915*, t. 1, Kraków 1985.
- Münnich T. *Wystawa przemysłu budowlanego we Lwowie*, „Czasopismo Towarzystwa Technicznego Krakowskiego” 1892, R. 6, nr 22, s. 321–324.
- Okna sztuki. Aukcja 22 (172)*, oprac. P. Szczęsny, Warszawa 2011.
- [*Statut Polskiego Towarzystwa Pszczelarskiego we Lwowie*], [on-line] http://rcin.org.pl/Content/75835/WA058_91877_P4390_Statut-Pol.pdf – 10.10.2022.

Woźny M., *Grono Konserwatorów Galicji Zachodniej*, [on-line] <http://visualheritage.eu/portfolio/grono-konserwatorow-galicji-zachodniej/> – 10.10.2022.

The material heritage of the Baworovianum – a contribution to the reconstruction of the space of the Library of count Wiktor Baworowski Foundation in Lvov

Abstract

The aim of this article is to present – from the perspective of the collected sources – the activities of the Library of count Wiktor Baworowski Foundation. The paper may contribute to the reconstruction of the library space, along with its equipment and activities (e.g., renovation works or purchase of furniture) conducted there to protect the book collection. The Baworovianum archives serve as a source, offering a new look at the functioning of the institution. In addition, the analysis and compilation of individual data provide information about the library's cooperation with external bodies. The selection and review of sources made it possible to outline and systematise a number of issues previously not addressed by researchers. Those related to the work carried out also by the librarians in one of the most important foundation libraries in Lviv and Poland.

Keywords: Baworovianum, Baworowski Library, Library of count Wiktor Baworowski Foundation, foundation libraries, book culture in Lvov in the 20th century, history of books, history of libraries.